

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

Кривди Каріни Костянтинівни

на тему «Психологічне забезпечення професійного здоров'я менеджерів підприємств торгівлі»
на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія»

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор **Валентина КОРОЛЬЧУК**

Актуальність теми дисертації. Вимоги до людини в умовах війни характеризуються постійною зміною сенсу та змісту життєдіяльності як в особистісній сфері, так і у професійній. При цьому, вимоги до професіоналізму, професійної готовності фахівця динамічно змінюються і не обмежуються лише володінням спеціальними компетентностями у відповідності до стандартів професії, а у сукупності охоплюють різні структурні компоненти особистості.

Концепція психологічного забезпечення професійного здоров'я має гуманістичний характер і спрямована на забезпечення безпеки та надійності професійної діяльності, підвищення її ефективності, а також забезпечення професійного здоров'я.

У зв'язку з агресивною війною в Україні проблеми збереження і психологічного забезпечення здоров'я працюючого населення, набули особливої гостроти. Надзвичайно велика кількість малих і великих підприємств із певною численністю працюючих у ринкових відносинах в умовах війни мають притримуватись оновлених принципів соціального захисту, необхідності збереження здоров'я працівників шляхом його психологічного забезпечення.

Результати численних досліджень О. Войтенко, Л. Карамушки, О. Кокуна, О. Креденцер, Г. Ложкіна, І. Сингаївської, М. Ткалич та інших дозволяють вважати, що професія менеджера на теперішній час може бути тим видом трудової діяльності, який пред'являє підвищені вимоги до фізичного, психічного здоров'я і професійного здоров'я фахівця.

У роботах М. Корольчука, В. Крайнюк та інших, представлено загальну концепцію психологічного забезпечення професійного здоров'я, яка спрямована на формування, збереження, підтримку та відновлення оптимальної працездатності фахівців.

У вітчизняних дослідженнях психологічне забезпечення професійного здоров'я менеджерів розглядається як складова частина концепції психологічного забезпечення професійної діяльності фахівців, що передбачає здійснення комплексу науково-практичних заходів, метою яких є не тільки вивчення менеджера, як суб'єкта трудової діяльності, скільки підвищення ефективності і безпеки діяльності.

Отже, актуальність дослідження полягає у тому, що у нинішніх умовах війни в усьому світі і в Україні зокрема особливого значення набула проблема більш ефективного використання трудових ресурсів та обліку затрат робочого часу, суттєво підвищилось значення показників стану здоров'я працівників зайнятих в різноманітних сферах економіки. Психологічне забезпечення професійного здоров'я працівника набуває економічної цінності поряд із прибутком підприємства.

Новизна дослідження та отриманих результатів полягає у тому, що:

- *вперше* на емпіричному рівні з'ясовано особливості змісту, структури та проявів професійного здоров'я менеджерів торговельних організацій за професійним, психологічним, соціальним, функціональним та ресурсним структурними компонентами. Такий комплексний підхід щодо вивчення особливостей професійного здоров'я обстежуваних з порівняльним аналізом у довоєнний період, під час війни і через півтора роки війни дає підстави визначити

напрями психодіагностики та його психологічного забезпечення в стресогенних умовах професійної діяльності фахівців;

- *розроблено концептуальну модель дослідження професійного здоров'я в умовах війни. Вона включає: етапи і завдання дослідження, психологічне забезпечення професійного здоров'я, психодіагностичний інструментарій, комплексну програму психологічного забезпечення професійного здоров'я фахівців та практичні рекомендації щодо її застосування. Принципово новим є введення в модель блоку психологічного забезпечення професійного здоров'я, який включає принципи, мету, завдання і зміст психологічної допомоги;*

- *обґрунтовано авторську програму психологічного забезпечення професійної діяльності менеджерів торговельної організації, метою якої є формування компетентностей щодо підтримки, збереження, відновлення професійного здоров'я. Для реалізації програми розроблено практичні рекомендації щодо її застосування. Включення програми психологічного забезпечення менеджерів торговельних організацій у практичні рекомендації є суттєвою перевагою для широкого використання й ефективного надання психологічної допомоги фахівцям на різних етапах професійної діяльності в умовах війни.*

Теоретичне значення отриманих результатів полягає в тому, що було удосконалено теоретико-методичні підходи до вивчення проблеми професійного здоров'я. Професійне здоров'я, за нашим визначенням, це системна функціонально-динамічна властивість психіки особистості адекватного реагування на умови професійної діяльності і завдяки механізмам саморегуляції здатна досягати динамічної рівноваги взаємозалежності за психологічним, соціальним, фізичним і професійним компонентами. Це дає підґрунтя для забезпечення ресурсних можливостей фахівців, що зумовлюють оптимальне функціонування всіх систем організму, адекватність процесів та станів і особливостей професійної діяльності фахівців, що сприяє професійному здоров'ю особистості.

Набули подальшого розвитку наукові підходи до особливостей вивчення та організації психологічного забезпечення професійного здоров'я менеджерів торговельних організацій. У роботі окреслено теоретичні засади психологічного забезпечення професійного здоров'я, які включають мету, завдання, принципи та методи психологічної допомоги на різних етапах професійної діяльності фахівців, що не спостерігається в інших подібних дослідженнях.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що:

– матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані при впровадженні заходів і засобів психологічного забезпечення професійного здоров'я фахівців торговельних організацій, що суттєво розширює соціальний пакет благополуччя організації;

– отримані результати можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти України при викладанні таких дисциплін як: «Психологічне консультування професійної діяльності у звичайних та екстремальних умовах», «Психологічна допомога та консультування», «Психологічна реабілітація», «Психодіагностика», «Практична психологія», а також у лабораторіях практичної психології при проведенні психодіагностичних обстежень, відповідних тренінгів та семінарів стосовно психологічного забезпечення професійного здоров'я особистості.

Впровадження результатів дослідження здійснювалось:

– у товаристві з обмеженою відповідальністю «Галант Пол Електра», де була використана програма психологічного забезпечення професійного здоров'я менеджерів, яка дала можливість фахівцям компанії оволодіти та застосувати отримані компетентності під час професійної діяльності (довідка про впровадження № 01 від 14 травня 2024р.);

– у товаристві з обмеженою відповідальністю «Електро Трейд» впроваджено комплексну психологічну програму, спрямовану на поліпшення професійного здоров'я менеджерів організації (довідка про впровадження № 03/05 від 24 травня 2024 р.);

– у товаристві з обмеженою відповідальністю «БС Компані» впроваджено програму психологічного забезпечення професійного здоров'я фахівців, що позитивно вплинула на мікроклімат у колективі, зниження конфліктогенності та нервово-психологічної напруги (довідка про впровадження № 0105БС від 24 травня 2024 р.);

– у товаристві з обмеженою відповідальністю «Сфералайн ЛТД» впроваджено авторський комплекс прийомів і стратегій психологічного забезпечення професійного здоров'я менеджерів торговельної організації (довідка про впровадження №05/06-24 від 05 червня 2024р.);

– практичне впровадження програми психологічного забезпечення професійного здоров'я менеджерів торговельних організацій відбулося на базі громадської організації «Центр психологічного та фізичного здоров'я «Ейра» (довідка про впровадження №0106/24 від 10 червня 2024 р.).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дослідження проводилось у межах науково-дослідних робіт кафедри психології Державного торговельно-економічного університету «Професійне здоров'я і стрес працівників організацій» (державний реєстраційний номер 0122U001379), термін виконання: I кв. 2021 – IV кв. 2025 рр. та «Організаційно-психологічні детермінанти суб'єктивного професійного благополуччя особистості» (державний реєстраційний номер 0123U103900), термін виконання: I кв. 2022 – IV кв. 2026 рр.

Особистий внесок здобувача у виконання науково-дослідних робіт полягає у написанні підрозділу колективної монографії: Кривда К. Аналіз результатів дослідження професійного здоров'я та ставлення до нього менеджерів торговельних підприємств : колективна монографія / ред. С.М. Миронець «Психологічне забезпечення професійного здоров'я особистості». Київ : Держ. торг.- екон. ун-т. 2024. С. 213-238.

Відповідність дисертації вимогам, що представляються до дисертацій на здобуття ступеня доктор філософії. Дисертаційна робота Кривди К.К. на тему «Психологічне забезпечення професійного здоров'я менеджерів торговельних організацій» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати. Дисертаційну роботу виконано на достатньо високому рівні, її результати мають наукову новизну і практичну значимість. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в наукових фахових виданнях, оприлюднювались на науково-практичних конференціях. Дисертаційне дослідження відповідає обраній темі, розкриває її суть та підтверджує, що авторкою повністю вирішено поставлені у роботі завдання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Кривда К. Аналіз результатів застосування програми психологічного забезпечення професійного здоров'я менеджерів торговельних підприємств під час війни. *Науковий журнал «Психологічні травелоги»*. 2024. Вип. 3, С. 18-28. <https://doi.org/10.31891/PT-2024-3-2>

2. Корольчук В., Кривда К. Категорія здоров'я та його психологічного забезпечення у науковій літературі. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. Вип. 5 (75).

C. 48-57. DOI: 10.33099/2617-6858-23-75-5-48-57. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-75-5-48-57>

3. Кривда К. Вклад українських вчених у дослідження проблем психологічного і професійного здоров'я фахівців. *Вісник Національного університету оборони України*. 2023. Вип. 6 (76). С. 81-90. <http://visnyk.nuou.org.ua/issue/view/17243/10019>

4. Корольчук В., Корольчук М., Кривда К. Аналіз чинників професійного здоров'я менеджерів торговельних підприємств в умовах війни (за результатами анкетування). *Вісник Національного університету оборони України*. 2024. Вип. 1(77). С. 72-80. DOI: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2024-77-1-72-80>

5. Корольчук В., Корольчук М., Кривда К., Науменко Н. Особливості дистанційної психодіагностики психічних станів і професійного здоров'я фахівців. *Вісник Національного університету оборони України*. 2024. Вип. 3(79), С. 66-72. <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/301997/296308>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Корольчук В., Кривда К., Науменко Н. Особистісний адаптаційний потенціал як показник професійного здоров'я підприємців. *Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я : Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (18 листопада 2021 року)*. 2021. С. 64-66.

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728325/1/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A_18.11.2021.pdf

2. Кривда К. Професійне здоров'я особистості як психологічна категорія. *Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства : VII Міжнародна науково-практична інтернет конференція (21 квітня 2022 р.)*. 2022. С. 114-117.

<https://drive.google.com/file/d/1ejmMF3o8yGi2220ToeDsnF6EqxJm-34E/view>

3. Кривда К. Наукові погляди на професійне здоров'я особистості. *Вектори соціальної, організаційної та економічної психології: тези доп. Міжнародної наук.-практ. онлайн-конференції (25 лютого 2022 р.)*. 2022. С. 123-126. DOI: <http://doi.org/10.31617/k.knute.2022-02-25>

4. Кривда К. Проблема професійного здоров'я у науковій літературі. *Актуальні проблеми фахової підготовки здобувачів спеціальності 053 Психологія. 36. матеріалів Міжуніверситетського науково-практичного семінару (18 листопада 2022 р.)*. 2022. С. 64-66;

https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u178/220457_1.pdf

5. Кривда К., Корольчук В. Напрями та завдання психологічного забезпечення професійного здоров'я особистості в організації. *Вектори соціальної, організаційної та економічної психології. Міжнародна науково-практична онлайн-конференція (17 лютого 2023 р.)*. 2023. С. 135-140. DOI:10.31617/k.knute.2023-02-17.

<https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ=/f467895ec4bf440341490c621a6eccb8.pdf>

6. Кривда К. Психологічні особливості суб'єктивного благополуччя менеджерів торговельних підприємств. *Вектори соціальної, організаційної та економічної психології. Тези III Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. (23 лютого 2024 р.)*. 2024. С. 148-152. DOI: 10.31617/k.knute.2024-02-23

<https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ=/7da6cdebef07e19b53cea263ec7c2dad.pdf>

Особистий внесок здобувача. В. Корольчук, К. Кривда Категорія здоров'я та його психологічного забезпечення у науковій літературі. *Вісник Національного університету оборони України*. 36-к наук. праць. Київ: НУОУ, 2023. Вип. 5 (75). С. 48-57. (Особистий внесок автора

стосується проблем, пов'язаних із висвітленням наукових поглядів на професійне здоров'я, що становить 50 % від загального обсягу статті).

В. Корольчук, М. Корольчук, К. Кривда Аналіз чинників професійного здоров'я менеджерів торговельних організацій в умовах війни (за результатами анкетування). *Вісник Національного університету оборони України*. Зб-к наук. праць. Київ: НУОУ, 2024. Вип. 1(77). С. 72-80. (Особистий внесок автора: емпіричне дослідження чинників професійного здоров'я менеджерів торговельних організацій, що становить 40% представленої матеріалу).

Корольчук В., Корольчук М., Кривда К., Науменко Н. Особливості дистанційної психодіагностики психічних станів і професійного здоров'я фахівців. *Вісник Національного університету оборони України*. 2024. Вип. 3(79), С. 66-72. (Особистий внесок автора: розроблено онлайн-форму для дистанційної діагностики професійного здоров'я фахівців, що становить 30 % представленої матеріалу).

ВИСНОВОК: Розглянувши дисертацію Кривди Каріни Костянтинівни на тему «Психологічне забезпечення професійного здоров'я менеджерів підприємств торгівлі» та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації, визначивши особистий внесок у всіх зарахованих за темою дисертації наукових публікаціях із співавторами, а також за результатами публічної презентації результатів наукових досліджень на кафедрі психології, встановлено, що робота актуальна, являє собою самостійно виконану наукову працю, має наукову новизну та практичну цінність.

Всі ідеї, наукові концепції та матеріали наукових досліджень розроблені та виконані здобувачем особисто, не містять текстових запозичень інших авторів без посилання на джерело.

Всі публікації та дисертаційна робота виконані Кривдою К.К. із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Дисертаційна робота на здобуття ступеня доктор філософії відповідає вимогам, визначеним наказом МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 та Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року.

Головуючий на засіданні кафедри психології
доктор психологічних наук, професор

10 січня 2025 р.

Сергій МИРОНЕЦЬ

Підпис Миронець Сергій засвідчую

Начальник відділу кадрів

Н. Шевченко